

Față în față cu Moartea, Doman nu are nici atitudinea eroului balzacian ce i-ar putea zice, când ajunge față în față cu adversarul său de-o viață, „A nous deux, (verde de) Paris!”. El e un fel de Mitică Blajinul sau de Mitică Popescu (eroul camilpetrescian), doi eroi ce aduc în sprijinul teoriei domaniene o seamă de citate savante culese de peste tot și de pe la toți.

(în loc de)
reportaj

Cine îi poartă sâmbetele (și duminicile) lui Doman ot Curtea de Argeș?

“Uneori, o povestire este o cale mai bună de a expune un lucru - fie că vorbim de o

chestiune politică, de una economică sau una morală - decât o lucrare teoretică expozitivă.” Citatul de mai sus aparține domnilor Mortimer J. Alder și Charles Van Doren și l-am găsit în volumul lor “Cum se citește o carte”, apărut anul trecut la Editura “Paralela 45” din Pitești. Autorii cărții îl citează, la rândul lor, pe E. B. White care a zis, cândva, că “un despot nu se teme de scriitorii elocvenți care predică libertatea, el se teme de un poet beat care ar putea face o glumă ce va prinde.” Am recurs la doi teoreticieni americani, publicați la Pitești, un oraș din vecinătatea Curții de Argeș, pentru a mă înarma cu “un ghid clasic pentru o lectură inteligentă”, înainte de a scrie despre ultima carte a lui Dumitru Augustin Doman. Ea este intitulată „Sâmbătă, duminică și alte singurătăți” și a văzut lumina (lină) a tiparului, recent, la Editura *Tipo Moldova*, colecția „Opera Omnia. Proză scurtă contemporană.” Autorul și-a adunat, într-o singură carte, opera de-o viață. În impozantul volum de 724 de pagini și-au făcut loc “Povestiri cu contrapunct” (1985), „Sfârșitul epocii cartofilor”, o nuvelă (1999), „Meseria de a muri” (2001), „Concetățenii lui Urmuz” (2007), „Moartea noastră cea de toate zilele” (2008) urmate de câteva texte, puține la număr, „Din periodice”. Pentru cei mai tineri decât noi, le reamintim faptul că Doman a fost un ziarist faimos în perioada de maximă libertate și înflorire a presei centrale și locale românești. A fost redactor la „Zig - Zag” în 1990, la „Expres Magazin” (între 1991 și 1992) și la „Evenimentul zilei” (1992-1997). DAD nu și-a mai trecut, în scurta autobiografie de la finalul cărții sale, și faptul că a fost redactorul-șef al unei longevive publicații locale din Curtea de Argeș.

Pentru un autor de proză scurtă, școala jurnalismului cotidian ni se pare a fi

una esențială. Acolo înveți cum să scrii scurt și la obiect. Înveți, zi de zi, cum să ții în mână cititorul de la primele rânduri și să nu-i dai drumul decât la final. Cum să-ți găsești subiecte chiar și în locuri unde nu se întâmplă nimic sau în zilele de week end în care poporul muncitor intră în rolul unor „burtă-verde” ce cască, mănâncă, bea sau doarme cu capul pe masă sau pe grătar. Înveți, în mod concret, cum să dibuiești subiectele, cum să le scoți în lume și cum să le ambalezi ca pe niște produse de lux ce țin la brand-ul fabricii. Înveți, deasemenea, cum să pui preț pe detaliul semnificativ acolo unde lumea nu vede deloc griul ci doar două culori antagonice, albul și negrul. Cum să ai disponibilitatea de te deplasa mereu în zone de conflict major (casnic sau interetic). Cum să extragi poezia dintr-un cotidian abject. Cum să dai titluri memorabile. Cum să rezumi o viață într-un supratitlu, titlu și-un subtitlu. Și, nu în ultimul rând, cum să scrii „scurt pe doi”. Cel din urmă exercițiu deși pare la îndemâna tuturor e și cel mai greu de rezolvat. Pe toate cele mai sus înșirate, Dumitru Augustin Doman le-a deprins cu asupra de măsură.

Deși născut la Șovarna, în Mehedinți, Doman stă, de-o viață, la Curtea de Argeș. Ca orice cetățean care se respectă el s-

ar putea revendica, din punct de vedere literar, fie din Meșterul Manole (cel ce a citorit faimoasa Mănăstire de pe Argeș în jos), fie din Urmuz, un magistrat local, plecat la București ca să dea tonul literaturii absurde de la noi și de aiurea. (Însuși Ionesco se trage din Urmuz dar, zic gurile rele, nu era prea entuziasmat de proiectata traducerea în franceză a operei înaintașului său pentru a nu i se vedea, de sub plapumă, rădăcinile românești.) Și Meșterul Manole și Urmuz au avut parte de morți violente. Unul a vrut să evadeze de pe acoperișul capodoperei sale încercând să zboare cu niște aripi de șindrilă, celălalt își zboară creierii într-un boschet, de lângă Șosea. E de mirare, dată fiind (i)realitatea imediată, că un alt concetățean al acestor faimoși înaintași discută, în majoritatea scrierilor sale, despre “Meseria de a muri” și despre “Năprasnica sinucidere a lui Augustin Doman”? Nu, hotărât nu! E marca înregistrată a autorului și, la urma urmei, e și marca orașului. E însăși Moartea „made in Curtea de Argeș”.

Ceea ce îl deosebește pe Doman de iluștrii săi înaintași e faptul că el are o bucurie a vieții

și un umor sănătos care nu poate să-ți scape nici la o primă lectură, nici la una mai aprofundată. Omul are, în viața de toate zilele și în scrierile sale (care nu au ca obiect această obsesie a urbei), un haz nebun (de la A la Z, vorba Urzicii de altădată) și un debordant simț al autoironiei. E suficient să-i treci în revistă doar câteva titluri ca să-ți dai seama că Doman nu are nimic din spiritul melancolic peste care plouă, când minulescian (de trei ori pe săptămână), când permanent, bacovian

(plouă, plouă, plouă...), al înaintașilor săi. Și, am adăuga noi, nici masca tragică afișată sau asumată de foștii săi concitadini. Față în față cu Moartea, Doman nu are nici atitudinea eroului balzacian ce i-ar putea zice, când ajunge față în față cu adversarul său de-o viață, „A nous deux, (verde de) Paris!”. El e un fel de Mitică Blajinul sau de Mitică Popescu (eroul camilpetrescian), doi eroi ce aduc în sprijinul teoriei domaniene o seamă de citate savante culese de peste tot și de pe la toți. Lista lui Doman este absolut impresionantă și pune alături celebriități și oameni de rând care au aceeași obsesie (moartea ca motiv literar sau existențial): Emil Brumar, Cornel B., Cesare Pavese, Isidor N., Gheorghe Grigurcu, prietenul din tinerețe Gheorghe Bogorodea, Lev Tolstoi, un copil din clasa a cincea, Virgil Mazilescu, Miron Costin, Cioran cel parizian, Adrian Maniu, moș Ilie Ionescu de pe Valea Vâlsanului, Camus, Hemingway, Socrate, Marian Draghici, Daniel Corbu, Lampedusa, Ion D. Sîrbu, Petru Creția, poetul I.F., Irina Mavrodin, bătrânul Serafim T. și, desigur, Ivan Bunin, feblețea literară a prozatorului nostru. Toți vor să afle, prin metode doar de ei știute, cum se naște, cum crește, cum se dezvoltă și cum se degradează un om viu (90% apă) într-un om mort (100% pământ). „Nu neaparat în ordinea asta”, vorba profesorului de biologie din liceul “Emil Racoviță” din Iași. Acestor observații livrești sau luate din viața de zi cu zi a altora, Doman le pune, mereu, alături constatările sale cotidiene. El vrea ca, astfel, să i se împlinescă o dorință firească. Dorința, fierbinte și rece, de a fi cândva, vorba lui Marques, “un cadavru (literar!) de familie bună”.

Autorul e autoironic și umorul său de bună calitate este pus în valoare, prin contrapunct, cu

observațiile reci făcute la răscruce de drumuri și destin postum: “Mă uit în oglinda Ackeronului și mă întreb: sunt încă viu? Sunt deja mort? Luntrașul mă întreabă: Ai monedă? Să zic da? Mă va trece râul. Să zic nu? Mă va lăsa? Să caut o cale de mijloc. Am monedă, sunt încă viu, mă las cu greu trecut dincolo. Și e întuneric peste oglinda apei. Și dacă va ieși Soarele, ori Luna? Iar luntrașul: Ai monedă? Discul de mărimea ochiului îmi arde palma. Sunt încă viu? Sunt deja mort?” („Moartea mea e un roman”) Nu vă lăsați seduși de această mască a lui Doman. El știe că dacă e să faci, în teatru, un rol de compoziție e necesar să joci pe „contre emploi”. Adică împotriva datelor tale personale. Dacă ești, în viață, un bărbat frumos și superficial joacă, pe scenă, rolul urâtului neînțes și cu suflet mare. Dacă ești, în particular, un ins plin de umor și cuprins, în permanență, de o seducătoare „joie de vivre”, ia-ți o mască tragică și declamă roluri din tragediile grecești. Nu mă îndoiesc că Doman știe aceste lucruri și, de aceea, intuiția lui de scriitor îl duce în direcția cea bună. El are ceea ce se numește inteligență artistică nativă și, grație acestui dat de origine celestă, el amestecă, în doze juste, râsul cu plânsul pentru a produce, în final, efectele dramei.

DAD îl iubește pe rusul Ivan Bunin și într-una din adnotările sale pe marginea

„Epitaful”-ui scris de maestrul său e și cheia acestor sâmbete și duminici domaniene. „Ce se întâmplă acolo am și uitat, deși am citit-o de zeci de ori. Nu pot fi uitate însă elementele ce o compun și care ilustrează de fapt melancolia sufletului slav: stepa, lanul de secară, mesteacănul, troița, văzduhul furios...” Din sfârșiturile de săptămână marca Doman ne rămân, după ce am uitat ce se întâmplă acolo, imaginile filtrate prin lumina difuză a soarelui, ploile fosforescente de petale de cais, ploile tăcute, fascinante (triste, în fond), serile cu ceasuri în care se îngână stelele cu magnoliile, serile cu stele albicioase, stelele galbene, stelele aurii, cu magnolii albe, magnolii roșietice, magnolii mov, serile în care ești sănătos-tun și n-ai deloc timp să fii betegos într-un oraș care „se chinuiește îngrozitor să răzbată deasupra mării de nori și zăpadă topită care-l acoperă”. Potrivit moșului de 97 de ani, ce sta sub un cireș înflorit, bând vodcă, fumând trabuc și cântând (un erou pe care Doman l-a descoperit, printre alte singurătăți, uitându-se la televizor) “Acesta-i tot secretul!” Nu l-a(m) descoperit ușor dar, până la urmă, credem că l-a(m) și dovedit...

Post Scriptum Ca să răspundem tardiv și la întrebarea din titlu (“Cine îi poartă sâmbetele lui Doman ot Curtea de Argeș?”) vom rezuma în felul următor. Omul cu pricina e “Săracul risipitor”. Datorită lui, beneficiem și de vocea auctorială: “Sunt prea sărac pentru a nu-mi permite să fiu risipitor: cu banii, cu timpul, cu viața.” “Sâmbătă, duminică și alte singurătăți” e, însă, luxul pe care autorul și-l permite odată-n viață! A meritat risipa...